

Uyum Yasaları Raporu

Av. Mustafa ERCAN

A- UYUM YASALARINA İLİŞKİN BİLGİLER

UYUM SIRA	KANUN NO	RESMİ GAZETE TARİH ve SAYI
1-	4744	19.02.2002- 24676
2-	4748	09.04.2002- 24712
3-	4771	09.08.2002- 24841
4-	4778	11.01.2003- 24990
5-	4793	04.02.2003- 25014
6-	4928	19.07.2003- 25173
7-	4963	07.08.2003- 25192

B- UYUM YASALARI İLE DEĞİŞTİRİLEN KANUNLAR VE İLGİLİ MADDELERİ^(*)

765- Sayılı Türk Ceza Kanunu

Madde	Uyum	Madde
İDAM	3	1, Geçici 1
159	1	1
	3	2-A
	7	1
169	7	2
201-A	3	2-B
201-B	3	2-B
245	4	1
312	1	2
426	7	3
427	7	4
453	6	1
462	6	19-A

3713- Terörle Mücadele Kanunu

1	6	20
7	1	3
	7	30
8	1	4
	6	9-B
G.10	6	21

2845- Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunu

16	1	5
	2	7-C
	4	37
	6	8

3842- 1412-CMUK ve 2845-DGM Kanunu Değiştiren Kanun

31/1	6	19-C
------	---	------

1412- Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu

107	1	6
128	1	7
316	4	2
327	3	7-A,13, Geçici 2
	5	3,5, Geçici 1
335	3	7-B,13, Geçici 2
	5	5, Geçici 1
EK-7	7	5

1086- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

445	5	1
445-A	3	6-A,13, Geçici 2
	5	5, Geçici 1
447	5	2
448	3	6-B,13, Geçici 2
	5	5, Geçici 1

^(*) Kanun No ve Adı altındaki **ilk sayı**, o kanunun maddesini; **ikinci sayı**, yukarıda kanun numarası, bilgileri verilen uyum yasa sırasını; **üçüncü sayı**, uyum yasa-sının maddesini gösterir.

2577- İdari Yargılama Usulü Kanunu			2	5	3-B
				4	37
53	6	6	15	3	3-C
Geçici 5	6	7	16	4	19
				7	14,35-B
2253- Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun			17	7	15
			18	4	20
			31	7	16,35-B
6	7	8,35-A	34	2	5-C
34	4	37	38	2	5-D
				7	17
353- Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanun			39	3	12-A
			40	3	3-D
			43	2	5-F
11	7	6	44	4	21
			45	3	3-E
657- Devlet Memurları Kanunu			46	3	3-F
			47	3	12-A
13	2	3	56	3	12-A
			62	3	3-G
4483- Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun			73	3	3-H
			82	5	4
2	4	33	83	7	35-B
430 Sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Halin Devamı Süresince Alınacak İlâve Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname					
3-C	4	32			
3682- Adli Sicil Kanunu					
5	4	30			
8	4	31			
9	6	13			
2908- Dernekler Kanunu					
1	7	10			
4	2	5-A			
	7	11			
5	4	17			
6	2	5-B			
	4	18			
7	2	7-D			
8	7	12			
10	7	13			
11	2	7-D			
	3	3-A			
	4	37			
12	2	7-D			
4721- Türk Medeni Yasası					
			56	7	31
			64	7	32
			66	7	33
			82	7	34
			91	4	34
			92	4	35,36
			94	7	35-D
2762- Vakıflar Kanunu					
			1	3	4-A
			4	4	3
			G.2	6	2
227 Sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname					
			EK-	3	4-B
				6	29
3194- İmar Kanunu					
			EK-2	6	9

1587- Nüfus Kanunu			22	3	9-C
			24	3	9-D
16	6	5	25	3	9-E
			30	3	9-F
2923- Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun			31	3	12-B
			33	3	9-G
			34	3	9-H
ADI	3	11-A	EK-1	2	2-A
1	3	11-B	Ek-2	2	2-B
2-A	3	11-C	EK-3	3	12-B
2-A, C	7	23			
2911- Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu			3071- Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun		
3	3	5-A	1	4	23
9	2	6-A	2	4	24
10	3	5-B	3	4	25
15	7	18	4	4	26
16	7	19	7	4	27
17	2	6-B	8	4	28
	7	20	3686- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu		
18	7	21	7	4	29
19	2	6-C	2820- Siyasî Partiler Kanunu		
	7	22	8	4	6
21	2	7-E	11	4	7
2559- Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanunu			66	4	8
8	3	10-A	98	4	9
9	3	10-B	100	4	10
11	3	10-C,12-C	101	2	4-A
12	3	10-D	102	2	4-B
13	3	10-E		4	11
EK-1	3	12-C	103	2	4-C
5442- İl İdaresi Kanunu			104	4	12
29	2	1	111	4	13
2803- Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu			2839- Milletvekili Seçimi Kanunu		
9	2	7-B	7	4	14
5680- Basın Kanunu			11	4	15
5	3	9-A	39	4	16
15	4	4	2972- Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun		
16	2	7-A	8	4	22
21	3	9-B			

298- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun

55-A	6	3
149-A	6	4

3984- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun

4	3	8-A, B
	7	14
15	6	15
26	3	8-C
32	6	16
G.10	6	17

2945- Millî Güvenlik Kurulu ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu

4	7	24
5	7	25
9	7	35-C
14	7	35-C
19	7	35-C
13	7	26
G.4	7	28

2451- Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun

Ek-1.Cetvel	7	9
-------------	---	---

3257- Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu

3	6	10
6	6	11
9	6	12

832- Sayıştay Kanunu

EK-12	7	7
-------	---	---

3218- Serbest Bölgeler Kanunu

G.1	3	12-D
-----	---	------

488- Damga Vergisi Kanunu

EK-1	4	5
------	---	---

765- Sayılı Türk Ceza Kanunu**İDAM/3/1, Geçici 1**

Bu değişiklik ile; Savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere, Türk Ceza Kanunu, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun (bu Kanun bilahare 4926 sayılı Kanunla bütünüyle değiştirildi), Orman Kanunu ile Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanununda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür.

İdam cezası kanuni bir nedenle düşürülenlere verilen ilk temel cezanın idam olmasını düzenleyen hükümler mahfuz tutulmaktadır. Yine temel ceza olarak idam cezası yanında ağırlaştırıcı nedenler (TCK 70, 73, 82) var ise hücre cezaları iki katına, terör suçlarında üç katına çıkarılmıştır. Yine terör suçlarının idam yerine verilen ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının hiçbir şekilde indirilmeyecek ölünceye değin devam edeceği düzenlenmiştir.

159/1/1

3/2-A

7/1

Bu maddede yapılan değişiklikte yasama organının tereddüt kar davrandığı görülmektedir. Birinci fıkrada öngörülen cezanın ağır vasfı kaldırılarak, yargılama görevi asliye ceza mahkemesine terk edilmiştir. Yine ilk değişiklikten cezanın üst sınırı 6 yıldan 3 yıla indirilmiş, gelen eleştiriler üzerine nihayet bir yıl olan alt sınırdan da indirim yapılarak 6 ay olarak tespit edilmiştir. Neticede birinci fıkradaki suç için ceza sınırı 6 ay ile 3 yıl arasında olmuştur.

Yine bu maddeye özgü bir garabet ise düşünce açıklamalarının suç olmayacağına ilişkin belirlemedir. Ki yasa ile böyle bir belirleme yapılmasına niçin gerek duyulduğu ve sonra bu belirlemenin niçin değişime uğradığı bize özgü ilginç bir durumdur. Şöyle ki; ilk belirleme, "Birinci fıkrada sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek maksadıyla yapılan yazılı, sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez", şeklinde iken "Tahkir, tezyif ve sövme kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek

maksadıyla yapılan düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez” şekline çevrilmiştir.

169/7/2

Bu madde metninden “*eder veya her ne suretle olursa olsun hareketlerini teshil*” kısmı çıkarılarak, özellikle düşünce açıklamalarının terör örgütüne yardım gibi cezalandırılması şeklinde uygulamaya son verilmiştir. Değişiklik ile yalnızca somut yardım olan, barındırma, erzak, silah, cephane, elbise tedariki eylemleri cezalandırılacaktır.

201-A/3/2-B

Bu madde TCK’ya yeni eklenmiştir. Madde ile kısaca göçmen kaçakçılığı olarak tanımlanan suçun tanımı yapıldıktan sonra bu suç için ağır hapis, para cezası ile müsadere cezası getirilmiştir. Suçun teşebbüs derecesi dahi cezalandırılır iken, kötü muameleler ve ölüm halinde cezalar artırılmıştır.

201-B/3/2-B

Bu madde ile insanların zorla çalıştırılması, esir edilmesi veya organlarının alınmasını sağlayan cebir, kandırma, çaresizlikten yararlanarak bu durumlara razı etme, bu nedenlerle kaçırma, sevk, barındırma fiilleri için ağır hapis ve para cezası öngörülmüştür.

245/4/1

Ülkemizde sıklıkla gündeme gelen işkencenin önlenmesi için bir adım olarak, işkence ve kötü muamele suçlarını düzenleyen TCK 243, 245 maddeleri uyarınca verilen cezaların para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemeyeceği ve ertelenemeyeceği hükme bağlanmıştır.

312/1/2

Bilindiği üzere uyum yasaları, özgürlüklerin önünü açmak, soyut düzenlemeleri kaldırmak, değiştirmek, insan hakları alanında gelişme sağlamak için yapıldığı söylenmektedir. Ancak özellikle 312. maddeye ilişkin düzenleme tam da tersini yapmış ve soyut düzenleme getirilmiştir. Daha Mesut Yılmaz hükümeti zamanında TBMM gündemine gelen esasen yasanın ilk şeklinde suçun unsuru olan, ancak sonra ağırlaştırıcı neden yapılan “*tahrikin umumun emniyeti için tehlikeli olabilmesi*”nin yeniden suçun unsuru yapılması ile giderilebilecek sorun, değişiklik ile daha da

içinden çıkılmaz şekilde soyutlaştırılmıştır. Nitekim değişiklik üzerine yapılan yargılamalar da bunu göstermiştir. Öte yandan halkın bir kısmının tahkir edilmesi suçu ihdas edilmiştir. Maddenin bu halinin özgürlüklere uymadığı açıktır. Bu nedenle önümüzdeki uyum paketlerinde yeni bir düzenleme yapılması kaçınılmaz olmaktadır.

426/7/3

427/7/4

TCK 426 ve 427. maddelerinde düzenlenen ar ve haya duygularını inciten, cinsi arzuları istismar eden, müstehcen eserlerden bilim ve sanat eserleri ile edebî değere sahip olan eserlerin madde kapsamı dışında olduğu ve müstehcen eserlere yönelik imha cezasının kaldırıldığı düzenlemesi getirilmiştir.

453/6/1

Bu maddede yapılan değişiklik ile; Öldürme fiili, anası tarafından şerefini kurtarmak saikiyle yeni doğmuş bulunan çocuğa karşı işlenmiş ise faile dört yıldan sekiz yıla kadar olan hapis cezası sekiz yıldan oniki yıla kadar çıkarılmıştır.

462/6/19-A

Adam öldürme ve etkili eylem suçları mağdurun zinası esnasında bu nedenle işlendiğinde ceza indirimi getiren özel düzenleme kaldırılmıştır. Bu tür durumlarda artık en fazla TCK 51. maddedeki tahrir hükümleri yolu ile indirim yapılabilecektir.

3713- Terörle Mücadele Kanunu

1/6/20

3713 sayılı yasanın 1. maddesinde yapılan değişiklik ile hukukumuzdaki bir garabet en azından yasa düzeyinde giderilmiştir. Terörün tanımının, *her türlü eylem* ilişkin olması gibi saçma bir tanıma son verilerek *her türlü suç teşkil eden eylem* tanımlaması getirilmiştir. Böylelikle örneğin ekonomik düzeni değiştirmeye yönelik her türlü eylem terör suçu sayılamayacaktır. Ki, maddenin ilk halinden bu anlaşılmakta idi. Bundan sonra ekonomik düzeni değiştiren suç teşkil eden eylemlerin işlenmesi halinde terör kapsamında değerlendirilecektir.

Bir diğer değişiklik de terör örgütü tanımındadır. “*Bu Kanunda yazılı olan örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır*” şeklindeki düzenleme “*İki veya daha fazla kimsenin birinci fıkrada yazılı terör suçunu işlemek amacıyla birleşmesi halinde bu Kanunda yazılı olan örgüt meydana gelmiş sayılır*” şekline çevrilmiştir. Böylelikle toplumsal sorunları konuşmak üzere bir araya gelen iki kişinin terör örgütlüğü ile ilgisi olmadığı vuzuha kavuşturulmuş oldu.

7/1/3 ve 7/30

3713 sayılı yasanın 7. maddesinin 2. fıkrası uyum yasaları ile iki kez değişikliğe uğramıştır. Daha önce propagandanın örgüt ile ilgili olması yeterli görülür iken, ilk değişiklik; terör yöntemlerine başvurmaya özendirerek şekilde örgüt propagandası suç sayılmıştır. İkinci değişiklik ise; şiddet veya diğer terör yöntemlerine başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda suç sayılmıştır. İkinci değişiklikte terör yöntemi yanında şiddetin teşvik edilmesi de suç sayılmıştır. Yine ilk düzenlemedeki özendirme kelimesi teşvik ile değiştirilerek daha somut bir düzenleme yapılmıştır.

8/1/4 ve 6/9-B

Terörle Mücadele Kanununun 8. maddesinde önce değişiklik yapılmış ancak daha sonra bütünüyle ortadan kaldırılmıştır. Böylelikle, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamayacağına ilişkin olan ve düşünce özgürlüğü önünde engel olarak görülen suç yasadan çıkarılmıştır.

2845- Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

16/1/5 ve 2/7-C ve 4/37 ve 6/8

3842-1412 Sayılı CMUK ve 2845 Sayılı DGM Kanununu Değiştiren Kanun

31/6/19-C

3842 sayılı Kanunun 31 inci maddesi gereğince, bu kanunla değiştirilen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 106, 108, 135, 136, 138, 142, 143, 144 ve 146 ncı maddeleri hükümleri, Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmaktaki, DGM kapsamındaki suçlarda bu maddeler değiştirilmeden önceki halleriyle uygulanmakta idi.

Gerek 3842 sayılı Kanunun 31/1 maddesinde, gerekse DGM Kuruluş Kanununun 16. maddesinde yapılan değişikliklerle , sanığın tutuklanması, ifade vermesi, sorguya çekilmesi, her aşamada müdafii isteme hakkı, müdafinin hazırlık evrakını inceleme ve suret alma yetkisi yine müdafinin sanık ile her zaman görüşebilmesi yönünden Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görülmesi gereken suçlamalara ilişkin hazırlık aşamasında yaşanan sorunlara son verilmiştir.

DGM uygulamasında, diğer mahkemelerden farklı olarak, DGM Kuruluş yasası 16. maddenin ilk fıkrasında yazılı gözaltı süresinin 48 saat olması, üçüncü fıkrada yazılı, olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde yakalanan veya tutuklanan kişiler hakkında ikinci fıkrada dört gün olarak belirlenen süre, Cumhuriyet savcısının talebi ve hakim kararıyla yedi güne kadar uzatılması mümkündür. Bunlar dışında, hazırlık safhasındaki soruşturma usulleri bakımından her hangi bir fark kalmamıştır. 16. maddenin 2. fıkrası CMUK 128. maddesi ile paralel olup bir fark oluşturmamaktadır.

1412- Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu

107/1/6

Ceza Muhakemeleri Usulü Yasasında yapılan değişiklikler 4709 sayılı Yasa ile yapılan Anayasa değişikliğine uyum sağlamaya yöneliktir. Bu cümleden olarak CMUK 107. maddesinde yapılan değişiklik ile, tutuklanan kişinin yakınlarına yapılacak bildirim tutuklamanın gayesini ihlal etme gibi bir neden engel sayılmaksızın ve gecikmeden yapılması hükmü getirilmiştir. Tutuklamayı bizzat bildirme isteği ise, soruşturmayı tehlikeye düşürmek şartına bağlanmıştır. Yine daha önce bildirim tutuklanan ile esaslı bir alakası olan

bir kişiye yapılması şeklindeki düzenleme bildirim tutuklananın belirlediği bir kişiye yapılması şeklinde değiştirilmiştir. Maddeye eklenen bir yenilik de, bildirim ilk tutuklama kararı dışında, tutuklamanın uzatılmasına ilişkin her türlü kararda da yapılmasını zorunlu kılmasıdır.

128/1/7

Bu maddede yapılan değişiklik ile, yakalanan şahsın gözaltı süresinin savcının talebi ve sulh hakiminin kararı ile yedi güne kadar çıkarılabilmesine ilişkin hüküm kaldırılmış, tutuklamada olduğu gibi yakalananın ve yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin emrin de yakalananın bir yakınına veya belirlediği bir kişiye, Cumhuriyet savcısının kararıyla gecikmeksizin haber verileceği hükmü getirilmiştir.

316/4/2

Bilindiği üzere temyiz edilen kararlara ilişkin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnameleri sanığa tebliğ edilmemekte idi. Yeni düzenleme ile tebliğ kuralı getirilmiştir. Ancak bu kuralda daha sonra 4829 sayılı yasa ile bazı sınırlamalar ile birlikte değişiklik yoluna gidilmiştir. Buna göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen tebliğname, hükmü temyiz etmeleri veya aleyhlerine sonuç doğurabilecek görüş içermesi halinde sanık veya müdafii ile müdahil, şahsı davacı veya vekillerine dairesince tebliğ olunacaktır. İlgili taraf tebliğden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak cevap verebilir. Yine tebligatta Tebligat Yasası 35. madde hükmü uygulanacaktır.

327/3/7-A,13,Geçici 2

335/3/7-B,13,Geçici 2

5/3,5,Geçici 1

3. Uyum Paketiyle CMUK 327. maddeden sonra gelmek üzere 327/a maddesi vazedilmiştir. Bu düzenlemeye göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları hakkında kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Yargıtay Birinci Başkanlığından muhakemenin iadesi isteminde bulunabilecektir. İstem, Yargıtay Ceza Genel Kurulunca incelenerek reddedilmemesi halinde dosyanın davaya bakması için kararı veren mahkemeye gönderilmesine karar verecektir.

Daha sonra 4793 sayılı 5. Uyum Yasası ile yukarıda anılan bu düzenlemeden vazgeçilmiş, doğrudan 327. maddeye 6. bent eklenecek; "Ceza hükmünün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması. Bu halde, muhakemenin iadesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde istenebilir" düzenlemesi yapılmıştır.

Bu düzenlemeden önce kesinleşmiş Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yönünden yasanın yürürlüğe girdiği 04.02.2003 tarihinden itibaren bir yıllık bir süre öngörülmüştür.

335. maddenin "Muhakemenin iadesi talebinin kabule şayan olup olmadığına dair olan karar duruşma yapılmaksızın verilir" şeklindeki son fıkrası kaldırılarak iadei muhakeme taleplerinin duruşmalı yapılması yolu açılmıştır.

EK-7/7/5

CMUK"a eklenen bu madde ile işkence ve kötü muameleyi düzenleyen TCK 243, 245. maddelere ilişkin yargılamalara sürat verilmeye çalışılmıştır. Ancak benzer düzenlemelerin uygulamada geçerliliğinin bulunmadığını, tutuklu işlerde dahi üç aya yakın duruşma günleri verildiğini ve adli tatillerdeki nöbetçi hakimlerin dosyayı bilmediği ve inisiyatif alıcı kararlar vermediğini belirtmek isteriz.

1086- Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

445/5/1

445-A/3/6-A,13,Geçici 2

5/5,Geçici 1

447/5/2

448/3/6-B,13,Geçici 2

5/5,Geçici 1

HUMK 445. maddeden sonra gelmek üzere 445/a maddesi vazedilmiştir. Bu düzenlemeye göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları hakkında kesinleştiği tarihten itibaren

bir yıl içinde Yargıtay Birinci Başkanlığından muhakemenin iadesi isteminde bulunabilecektir. İstem, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca incelenerek reddedilmemesi halinde dosyanın davaya bakması için kararı veren mahkemeye gönderilmesine karar verecektir.

Daha sonra 4793 sayılı yasa ile yukarıda anılan bu düzenlemeden vazgeçilmiş, doğrudan 445. maddeye 11. bent eklenerek; “*Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.*” ve 447. madde 3. fıkra ile “*445. maddenin 1. fıkrasının 11. bendinde yazılı sebepten dolayı iadei muhakeme müddeti Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıldır.*” düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenlemeden önce kesinleşmiş Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yönünden yasanın yürürlüğe girdiği 04.02.2003 tarihinden itibaren bir yıllık bir süre öngörülmüştür.

448. maddenin iadei muhakeme incelemesinin duruşmasız yapılacağına ilişkin son fıkrası kaldırılarak iadei muhakeme taleplerinin duruşmalı yapılması yolu açılmıştır.

2577- İdari Yargılama Usulü Kanunu

53/6/6

G.5/6/7

CMUK VE HUMK'ta yapılan düzenlemelerle paralel olarak İYUK'da da düzenleme yapılmıştır. Buna göre iadei muhakeme nedenlerini düzenleyen İYUK 53. maddesinin (1) numaralı fıkrasına aşağıdaki (i) bendi eklenmiştir. Şöyle ki;

1) Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

Yine İYUK 53. maddenin (3) numaralı fıkrasının birinci cümlesi değiştirilerek ; “*Yargılamanın yenilenmesi süresi, (1) numaralı fıkranın (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (1) numaralı fıkranın (i) bendinde yazılı sebep için*

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür” şeklini almıştır. Bu düzenlemeden önce kesinleşmiş Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları yönünden yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık bir süre öngörülmüştür.

2253 - Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

6/7/8,35-A

2253 sayılı Yasanın 6. maddesinde Çocuk Mahkemeleri için öngörülen yaş sınırını 15'ten 18'e çıkarmıştır. Böylelikle bundan sonra 18 yaşından küçük kişiler çocuk sıfatıyla anılan mahkemede yargılanacak ve 2253 sayılı Yasanın getirdiği düzenlemelere muhatap olacaklardır.

7. Uyum Yasası ile Çocuk Mahkemelerinin görevlerine sınır getiren 2253 sayılı yasanın 6. maddesinin 2. fıkrası kaldırılmıştır. Bu fıkra ile; “*Oloğanüstü haller, sıkıyönetim ve savaş hali ile askeri mahkemelerin görevlerine giren suçlar ve Anayasanın 143. maddesinin 1. fıkrasında sayılan suçlara dair hükümler saklı.*” tutulmakta idi. Bundan sonra sayılan hallerde de çocuk mahkemeleri yetkili olacaktır.

34/4/37

2253 sayılı Yasanın 34. maddesi adli sicil ile ilgili olup kaldırılmıştır. Aşağı yukarı benzer bir düzenleme 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun 5. maddesine eklenen fıkra ile getirilmiştir. Bu fıkraya göre de, soruşturma ile ilgili olarak savcılık, mahkeme ve TBMM seçimleri ile ilgili olarak seçim kurulları bu bilgileri isteyebilecektir. Çocuklar için tutulan sicil bilgileri başka hiç bir iş ve konu için kullanılamayacaktır.

353- Askerî Mahkemelerin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu

11/7/6

Yapılan değişiklik ile Askerî Ceza Kanununun 58. maddesi yollaması ile TCK 153, 155 ve 161. maddede yazılı (askerleri ve halkı askerlikten soğutmak ve savaş anında halkın

mukavemetini kırmaya yönelik fiilleri içeren) suçları işleyenler Askeri Ceza Mahkemesinde yargılanmayı, genel mahkemelerde yargılanacaklardır.

657- Devlet Memurları Kanunu

13/2/3

657 sayılı Yasanın 13. maddesi kamu görevlilerinin zarar verdiği kişilerin tazminat taleplerini düzenlemekte ve kişilere devletçe ödenen tazminatın memurdan rücu alınacağını düzenlemekte idi. Bu düzenlemeye ek yapılarak işkence ve kötü muamele sonucu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uyarınca ödenen tazminattan dolayı da sorumlu personele rücu bu tazminatın ödettirileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

4483- Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun

2/4/33

Bu düzenleme ile TCK 245-son, CMUK EK-7 ile yapılan düzenlemelere paralel olarak, işkence ve kötü muamelede bulunan kamu görevlisi hakkında yetkili amirin izni alınmaksızın doğrudan Cumhuriyet savcılığınca soruşturma yürütüleceği hükme bağlanmaktadır.

430- Olağanüstü Hal Bölge Valiliği ve Olağanüstü Halin Devamı Süresince Alınacak İlâve Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

3-C/4/32

Maddenin bu yeni şekli ile, *Hükümlü veya tutuklular, olağanüstü hal ilanına neden olan suçların soruşturulmasında ifade alma, yer gösterme, yüzleştirme, teşhis ve tıbbi muayene için Olağanüstü Hal Bölge Valisinin teklifi üzerine, yetkili Cumhuriyet Başsavcısının talebi ve hakim karar ile, ceza infaz kurumu veya tutukeviden alınabilmesi süresi on günden dört güne indirilmiştir. Yine hakim*

karardan önce hükümlü veya tutukluyu dinlemesi gerektiği, kişinin konumunun gerektiği haklardan yararlanacağı ve giderek cezaevinden çıkış ve girişte doktor raporu alınmasının zorunlu olduğu düzenlemesi getirilmiştir.

3682-Adli Sicil Kanunu

5/4/30

Bu madde ile 2293 sayılı Çocuk Mahkemeleri Kuruluş Kanununun 34. maddesi karşılanmıştır. Adli Sicil Kanununun 5. maddesine eklenen fıkra ile, çocuklar hakkında tutulan sicil bilgilerini, soruşturma ile ilgili olarak savcılık, mahkeme ve TBMM seçimleri ile ilgili olarak seçim kurulları isteyebilecektir. Çocuklar için tutulan sicil bilgileri başka hiçbir iş ve konu için kullanılamayacaktır.

8/4/31

Adli Sicil Kanunu 8. madde ile şu değişiklikler yapılmıştır. Eski haliyle (8-b maddesi uyarınca) silinmesi mümkün olmayan; Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile beş yıldan fazla ağır hapis veya hapis cezasına mahkûmiyet gibi hallerde artık infazın üzerinden on yıl geçmesi ile bu kayıtların silinmesi mümkün olacaktır. Bu gibi durumlarda çocuklar için 15 ve 18 yaşa göre yapılan ayırım kaldırılarak 18 yaşa göre tek bir düzenleme yapılmış ancak düzenleme 15 yaşa ilişkin süreler korunarak yapılmıştır. (5 yıl ve 2 yıl)

9/6/13

Bu maddeye eklenen "Özel kanun hükümleri saklıdır." fıkrası kapsamına girebilecek özel kanunlar hakkında kanun gerekçesi başta olmak üzere bir saptama yapamadığımız için bir değerlendirme yapamıyoruz.

2908- Dernekler Kanunu

1/7/10

Dernekler Kanununun amacını gösteren 1. maddesinde yapılan değişiklik ile gerçek kişi yanında tüzel kişilerin de dernek kurucusu olabileceği düzenlemesi getirilmiştir. Böylelikle

le, dernek tanımı; *kazanç paylaşma dışında ve kanunla yasaklanmamış belirli bir ortak gayeyi gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları kuruluş* şeklinde bir tanıma kavuşmuştur.

4/2/5-A

7/11

Dernekler Kanununun 4. maddesi iki defa değiştirilmiştir. Son değişiklik ile, dernek kurma hakkının istisnaları daraltılmıştır. İstisnaların birinci maddesindeki, yargı mensupları, mülki idare amirliği kadroları ve milli eğitime bağlı özel ve kamu görevlisi öğretmen ve idareciler ve öğrenciler istisna olarak sayılmıştır. Yalnızca Türk Silâhlı Kuvvetleri ile genel ve özel kolluk kuvvetleri mensupları sürekli olarak istisna kapsamında sayılmıştır. Bunlar dışındakiler için özel kanunlarında dernek kuramayacakları belirtilip belirtilmediğine bakılacaktır.

İşlenmiş suçlar nedeniyle getirilen istisnalar hem konu hem de süre yönünden daraltılmıştır. TCK 125-173 maddelerde düzenlenen devlet şahsiyetine karşı suçlardan mahkumiyet yerinde durur iken bu suçlara alenen tahrik etmek ibaresi kaldırılmıştır. Tabii ki TCK 172. madde hükümleri saklı kalacaktır. Yalnızca bunun yerine yüz kızartıcı suçları düzenleyen bendin devamına terör suçları ile terör eylemlerine katılma, tahrik ve teşvik suçlarından mahkum olma dernek kurma hakkının süreli istisnası olarak getirilmiştir. Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs, kaçakçılık, resmî ihale ve alim satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma (ki, kanımızca mükerrer ifadedir. TCK 137-138 nedeniyle) suçları da iki yıllık bir süre için dernek kurma hakkının istisnası olarak sayılmıştır.

Düzenleme ile, TCK 312/2 maddeden mahkumiyet, TCKT 536/1-3, 537/1-5 madde suçlarını siyasi ve ideolojik nedenlerle işleme, herhangi bir şekilde ağır hapis, taksirli suçlar hariç beş yıl ve üstü hapis cezası almış olanlar ile bir siyasi partiden kesin olarak ihraç edilenler ve siyasi partinin kapatılmasına neden olanlara ilişkin düzenlemeler kaldırıl-

mıştır. Bunun yanında TCK 316, 317 ve 318 maddelerde düzenlenen kalpazanlık suçlarından mahkum olanlar istisna kapsamında tutulmakla birlikte iki yıllık süre sınırı getirilmiştir.

Yine kurulması yasaklanmış dernekleri kurmalar ve yönetenler ile dernekler için yasaklanmış faaliyetlerde bulunmaları sebebiyle mahkemece kapatılmasına karar verilen derneklerin yöneticileri kapatma kararının kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl olan süre bir yıl olarak değiştirilmiştir.

5/2/5

4/17

Kurulması yasak olan dernekleri düzenleyen 5. maddenin önce azınlık yaratmaya ilişkin 6. bendi değiştirilmiştir. Daha sonra 4. Uyum yasası ile 13 bent halinde sayılan yasaklar kaldırılarak tek bir bende indirilmiştir. Buna göre; *Madde 5. - Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel nitelikleri ile 174 üncü maddesinde belirtilen inkılâp kanunlarının korunması hükümlerine, millî güvenliğe ve kamu düzenine, genel sağlık ve genel ahlâka aykırı olarak; Türkiye Cumhuriyetinde ırk, din, mezhep ve bölge farklılığı veya bunlara dayanarak azınlık yaratmak ve Türkiye Cumhuriyetinin üniter Devlet yapısını bozmak; Atatürk'ün kişiliğini, ilkelerini, çalışmalarını veya anılarını kötülemek veya küçük düşürmek ya da başkalarının hürriyetlerini kısıtlamak amacıyla, dernek kurulamaz.* Şeklini almıştır. Yeni düzenleme ile 5. madde sadeleştirilmiş ancak sınırlamalar azaltılmış değildir.

Düzenlemeden sonra, eski 6. bentte yazılı "*Türk dilinden veya kültüründen ayrı dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ve yaymak*" yasak kapsamından çıkarılmıştır.

11. bentte düzenlenen siyasi içerikli çalışma da dernekler kanunu kapsamından çıkarılmıştır. Ancak bu tür çalışmalar için siyasi partiler yasası ve diğer özel yasalar ile dernek tüzüğünün de uygunluğunu aranacaktır.

Yeni düzenleme ile Yüksek öğretim kurumlarındaki derneklerin bir tane ile sınırlanması kuralı da dernekler yasasından kaldırılmıştır.

6/2/5-B

4/18

6. maddede yapılan değişiklik özellikle dile ilişkin olanıdır. Buna göre Türkçeden başka bir dille hazırlanmış yazılı, sesli ve görsel malzemeler dernekler tarafından kullanılabilir. Dile ilişkin tek sınırlama, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi kurumları ile yapılacak yazışmalarda Türkçe kullanılmasına ilişkindir. Bu sınırlama 2. Uyumda bütün resmi işlemler için getirilmiş idi. 6. maddede getirilen düzenleme ile, derneklerin mühür ve başlıklı kağıtlarda isim ve varsa işaret dışında başka isim ve işaret kullanmasına ilişkin sınırlama da kaldırılmıştır. Yine dernekler için getirilen sınırlamalara dernek üyelerinin de uymasını öngören düzenleme kaldırılmıştır.

7/2/7-D

Dernekler Kanunu 7. madde kaldırılarak derneklerin uluslararası faaliyet yasağı, yurtdışında kurulan dernek ve kuruluşlara katılma yasağı ve yurtdışında kurulan derneklerin Türkiye'de şube açma yasağı kaldırılmıştır. Ancak Medeni Yasa 94. madde ile yabancı derneklerin faaliyetleri içişleri bakanlığının iznine tabi bulunmaktadır.

8/7/12

Düzenleme ile, dernek tüzüğünde kurucuların unvan (ad-soyad yanında), (meslek ve sanat yanında) faaliyet konularının da dernek tüzüğünde belirtilmesi kuralı getirilmiştir.

10/7/13

Düzenleme ile birden fazla ilde faaliyet gösterecek derneklerin kuruluş bildirisi ve eklerinin doğruluğu ile tüzüklerinin içişleri bakanlığınca denetlenmesinin (eski; doksan gün değil) altmış gün içinde olacağı belirtilmiştir.

11/2/7-D

3/3-A

4/37

12/2/7-D

3/3-B

4/37

7. madde ile birlikte 11 ve 12. maddeler de kaldırılarak derneklerin yurt dışı faaliyeti yine yurt dışında kurulan derneklerin Türkiye'de şube açabilmelerinin önü açılmıştır.

Ancak Medeni Yasa 94. madde ile yabancı derneklerin faaliyetleri içişleri bakanlığının iznine tabi bulunmaktadır.

15/3/3-C

15. maddenin eski halinde Emniyet Genel Müdürlüğüne verilen kayıt işlerinin bu defa İçişleri Bakanlığı nezdinde Dernekler Daire Başkanlığınca görülmesi kararlaştırılmıştır. İllerde il emniyet müdürlüğü nezdinde tutulan kayıtların da valilikler nezdinde tutulacağı kararlaştırılmıştır.

16/4/19

7/14,35-B

16. maddede de 4. maddede yapılan değişikliğe uygun olarak, 3. paragrafın birinci cümlesinde yazılı istisnalar (ki, yeni şekli ile yüz kızartıcı ve terör suçlarına ilişkindir) ile 4. Paragraf (ki, dernek kapatılması ve siyasi partiden ihraç veya kapatılmaya neden olmaya ilişkindir) kaldırılmıştır. 4. madde ile birinciler için iki yıllık, ikinciler için bir yıllık süre sınırı getirilmiştir. Bu sınırlama dernek kurmaya ilişkin olduğu gibi 16. madde nedeniyle kurulmuş bir derneğe üye olmaya da ilişkindir.

İlköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin dernek üyesi olamayacağına ilişkin yasak devam etmektedir.

17/7/15

Kanunun 17. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "39. maddeye göre" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Çünkü 39. madde yürürlükten kaldırılmıştır.

18/4/20

Dernekler Kanunu 1. madde uyarınca dernek kurma ve üye olma hakkına sahip tüzel kişinin oy hakkını kullanma şekli belirlenmiştir. Buna göre; "Tüzel kişinin üye olması hâlinde, yönetim kurulu başkanı veya temsille görevlendireceği kişi oy kullanır. Bu kişinin başkanlık veya temsil görevi sona erdiğinde, tüzel kişi adına oy kullanacak kimse yeniden belirlenir."

31/7/16,35-B

31. maddenin birinci fıkrada ikinci cümle madde metninden çıkarılmak suretiyle, il, merkez ilçe ve ilçe ve köylerde birden fazla

dernek şubesi açılmayacağına ilişkin yasak kaldırılmıştır. Maddede yapılan diğer değişiklik şube kurucularının kişisel bilgilerine ilişkin olup, 8. madde değişikliğine paralel olarak; unvan ve kişinin faaliyet konularının bildirilmesi kuralı getirilmiştir.

34/2/5-C

Bu maddede yapılan değişiklik ile bundan sonra, federasyon beş derneğin bir araya gelmesi ile kurulabilecektir. Daha önce bu sayı üç idi. Ancak daha önce her üç derneğin kamu yararına çalışan dernek olması aranmakta idi, ki yeni durumda bu kural kaldırılmıştır.

38/2/5-D

7/17

Öğrenci derneklerini düzenleyen bu madde ile getirilen bir yenilik yoktur denebilir. Yalnızca, öğrenci derneklerinin faaliyet konusuna; sanat, kültür, bilim konuları da eklenmiştir.

39/3/12-A

Kamu hizmeti görevlilerinin kuracağı derneklerin amaç ve faaliyetlerine ilişkin madde yürürlükten kaldırılmıştır. Kanaatimizce kamu sektöründe sendikalaşmanın mümkün olmasından sonra böyle bir düzenlemeye ihtiyaç kalmamıştır.

40/3/3-D

Bu maddenin sadece başlığı değiştirilmiş, başlıktaki sivil savunma deyimini çıkarılmıştır.

43/2/5-F

Kanunun 43. maddesinin eski şeklinde yabancı ülke derneklerinin davet edilmesi veya yabancı ülkelere temsilci gönderilmesi ilgili bakanlığın görüşü ile işleri bakanlığının iznine bağlı bulunmaktaydı. Maddenin yeni halinde ise izin kaldırılmış, bunun yerine yedi gün önceden yapılacak bildirim getirilmiştir. Madde metni şöyledir; Madde 43. – “*Dernekler, en az yedi gün önceden merkezlerinin bulunduğu ve faaliyetin düzenleneceği illerin valiliklerine bildirimde bulunmak şartıyla yabancı ülkelerdeki dernek veya kuruluşların üyelerini Türkiye’ye davet edebilir ya da yabancı dernek veya kuruluşların davetlerine uyarak üyelerini veya dernek üyesi olma hak-*

kına sahip üçüncü kişileri yurt dışına gönderebilirler. Bildirimde, davetin amacı, tarihi, yeri, ilgili dernek veya kuruluşun adı ve adresi ile katılacak üyelere veya temsilcilere ait bilgiler bulunur.”

44/4/21

44. maddenin eski şeklinde bildiri, beyanname vb. yayınlar için yönetim kurulu kararı ile yayın altında ad, soyad ve imza aranmakta idi. Bu önşartlar madde metninden çıkarılmıştır. Yine metnin yayımından 24 saat önce mülki amirlik ve savcılığa verilmesi kuralı da kaldırılmıştır. Bundan sonra dernekler hiçbir izin alma ve bildirimde bulunmaksızın anılan yayınları yapabileceklerdir. Maddede yazılı nitelikleri haiz yayınlar mahallin en büyük mülkî amirinin kararıyla toplattırılabilir. Verilen bu kararını mülki amir yirmidört saat içinde asliye ceza hakimliğine bildirir. Hâkim, mülkî amirin bu kararını en geç kırksekiz saat içinde inceleyip karara bağlar. Bu süre içinde bir karar verilememesi halinde, mahalli mülkî amirin kararı hükümsüz sayılır.

45/3/3-E

Derneklerin genel denetimini düzenleyen Maddede görülen değişikliklerin birincisi, derneklerin yönetmeliğine uygun beyannameyi her yıl mülki amirliğe vermek zorunda olmalarıdır. Yine denetlemenin Dernekler Daire Başkanlığınca yapılacak olmasıdır. Ancak il düzeyindeki denetlemelerde mülki amir veya bizzat görevlendireceği memurun denetimi devam etmektedir. Netice itibariyle emniyet müdürlüğü dernekler masası görevlilerinin denetimi fiilen devam edebilecektir. Maddede yapılan bir diğer değişiklik de, denetim yapan mülki amirlerin dernek kurulu başkan ve üyelerini geçici olarak görevden uzaklaştıramamaları, ancak doğrudan doğruya Cumhuriyet savcılığına bildirimde bulunmalarına ilişkindir.

46/3/3-F

Maddede yapılan değişiklik ile derneklerin amaçlarına uygun çalışmalarını denetlemek üzere Emniyet Müdürlüğü nezdinde bulunan Dernekler Özel Denetleme Grubu yerine İçişleri Bakanlığı nezdinde kurulacak Dernekler Daire Başkanlığı kurulması öngörülmüştür.

47/3/12-A

Dernekler Kanunu 47. maddesi kaldırılarak kamu yararına çalışan derneklerin maliye bakanlığınca denetlenmesi yolu kapatılmıştır.

56/3/12-A

Dernekler Kanunu 56. maddede yazılı, belli bir süre sınıfta kalan veya mezun olamayan öğrencilerin öğrenci derneklerinde görev alamayacağına ilişkin düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

62/3/3-G

Madde metninde yer alan tutulması zorunlu defterlere ilişkin ayrıntılara son verilerek, bu defterlere ilişkin usul ve esasların İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca birlikte çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Noter onayı yine aranmaktadır. Yönetmeliği göremediğimiz için detay aktarmıyoruz.

73/3/3-H

46. maddedeki değişikliğe uygun olarak bu maddede de, emniyet müdürlüğüne verilen işlerin valilik ve kaymakamlık nezdinde kurulacak birimlerde olacağı düzenlemesi yapılmıştır.

82/5/4

Dernekler Kanununun 43. maddesine veya 45. maddesinin 1. ve 4. fıkralarındaki zorunluluğa uymayanlar, 64. maddenin 2. fıkrasında öngörülen bildirim yapmayan veya Bakanlıkça belirtilen sürede taşınmaz mallarını paraya çevirmeyenler için üç aydan altı aya kadar olan hapis cezası kaldırılarak yerine bir milyar liradan üç milyar liraya kadar ağır para cezası getirilmiştir.

83/7/35-B

Dernekler Kanunu 56. madde yürürlükten kaldırıldığı için bunun müeyyidesini düzenleyen 83. madde de yürürlükten kaldırılmıştır.

Türk Medeni Kanunu

56/7/31

Dernekler Yasasındaki değişikliğe paralel olarak Medeni Yasada da dernek kurma hakkı gerçek kişiler yanında tüzel kişilere de verilmiştir.

64/7/32

Medeni Yasanın 64. maddesinde düzenlenen derneğe üyelik hakkının gerçek kişi yanında tüzel kişiler içinde bulunduğu ilişkin değişiklik yapılmıştır.

66/7/33

Üyelerin dernekten çıkmak için yapmaları gereken bildirim "altı ay önceden yapılması" hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Süre gözeltilemeksizin üyelikten çıkma bildirim yapılabilir olacaktır.

82/7/34

Gerçek kişiler gibi dernek üyesi tüzel kişiler de üyelerine ilişkin konularda alınması gereken kararlara iştirak edip oy kullanamayacaktır.

91/4/34

91. maddede yapılan değişiklik ile derneklerin uluslararası işbirliği ve bu nitelikte kuruluşlara üyelikleri için bakanlar kurulunun izni öngören düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

92/4/35,36

92. madde değişikliği ile yabancı derneklerin Türkiye'de faaliyette bulunabilmeleri, şube açmaları ve kuruluş kurma veya bunlara üye olmaları artık bakanlar kurulu izni ile değil, dışişleri bakanlığının görüşü ile iç işleri bakanlığının iznine bağlanmıştır. Yine iznin kapsamını belirleyen konu sınırlaması kaldırılarak her türlü konu için faaliyet mümkün hale getirilmiştir. Yine bu maddede yazılı haklar dernek ve vakıf dışındaki kar amacı gütmeyen kuruluşlara da tanınmıştır.

94/7/35-D

Medeni Kanunun dernek şube kuruluşunu düzenleyen 94. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu hususta artık Dernekler Kanunundaki değişik 31. maddeye bakmak gerekecektir.

2762- Vakıflar Kanunu

1/3/4-A

4/3

Vakıflar Kanununun 1. maddesinin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Cemaat vakıfları, vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın, Vakıflar Genel Müdürlüğünün izniyle dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere taşınmaz mal edinebilirler ve taşınmaz malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler.

Bu vakıfların dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere, her ne suretle olursa olsun, tasarrufları altında bulunduğu, vergi kayıtları, kira sözleşmeleri ve diğer belgelerle belirlenen taşınmaz mallar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde başvurulması hâlinde vakıf adına tescil olunur. Cemaat vakıfları adına bağışlanan veya vasiyet olunan taşınmaz mallar da bu madde hükümlerine tâbidir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

G.2/6/ 2

Cemaat vakıfları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onsekiz ay içinde 1. maddenin 7. fıkrası uyarınca tescil başvurusunda bulunabilirler.

227- Sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname

EK/3/4-B

7/29

Yabancı ülkedeki derneklerin Türkiye’de faaliyette bulunmasına ilişkin Medeni yasada dernekler için yapılan değişikliğe paralel olarak vakıflar için de düzenleme yapılmıştır. Ancak, Türkiye’de Kurulan derneklerin yabancı ülkedeki faaliyetleri izne tabi değil iken, vakıflar için dışişleri bakanlığının görüşü ve içişleri bakanlığının izni aranmaktadır.

3194- İmar Kanunu

EK-2/6/9

İmar Kanununda geçen “cami” kelimesi “ibadet yeri” olarak değiştirilmiş, böylelikle cami dışındaki ibadet yerlerinin de yasa kapsamına alınması sağlanmıştır. Buna göre mescitler, kilise, havra vs. ibadet yerleri de anılan kapsama alınmıştır. İmar Yasasında üç maddede cami kelimesi geçmektedir. Arsa ve arazi düzenlenmesine ilişkin 18. maddenin 3. fıkrası, yönetmeliklere ilişkin 44. maddenin b bendi ve imar planlamasında cami/ibadet yerleri ayrılmasına ilişkin EK-2 maddesidir.

1587-Nüfus Kanunu

16/6/5

Madde yeni doğmuş çocuğa ad verilmesini düzenlemektedir. Maddenin Önceki şeklinde, millî kültürümüze, örf ve adetlerimize uygun düşmeyen adlar konulamayacağı düzenlemesi maddenin yeni şekline kaldırılmıştır.

2923- Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil Ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun

ADI/3/11-A

1/3/11-B

2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun adı “Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun” şeklinde değiştirilmiştir.

Yasanın amacını anlatan 1. maddesinde yer alan tanıma “*Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreniminin*” ibaresi eklenerek “Bu Kanunun amacı, eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller, yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okullar ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreniminin tâbi olacağı esasları düzenlemektir.” şekline dönüştürülmüştür.

2-A/3/11-C

7/23

Yasanın 2-a bendine ek hüküm konulmak suretiyle Türk vatandaşlarının Türkçe'den başka kullandıkları dil ve lehçeleri öğrenmek için kurs ve derslik açmalarına imkan sağlanmıştır. Ancak "Bu kurslar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz."

Düzenlemeye göre anılan kurslara ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı bir yönetmelik çıkaracaktır. Yine Türkiye'de hangi yabancı dillerle eğitim, öğretim yapılacağına bakanlar kurulu Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşünü almak suretiyle izin vermekte iken, Milli Güvenlik Kurulunun iznini alma gereği kaldırılmıştır.

2911 - Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu

3/3/5-A

Bu maddenin önceki haline göre yabancıların toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmaları, düzenlemişlere katılmaları, materyal taşımaları içişleri bakanlığının iznine tabi idi. Yeni durumda, toplantı düzenleme içişleri bakanlığının iznine tabi iken, düzenlenmiş toplantılara katılmaları ve materyal taşımaları mahallin en büyük mülki amirinin iznine tabi kılınmıştır.

9/2/6-A

Düzenleme kurulu üyelerinin yaş sınırı 21 den 18 e indirilmiş ve düzenleme kurulu üyelerinin toplantının yapılacağı yerde ikamet etme şartı kaldırılmıştır. Yine düzenleme kurulu üyelerine ilişkin sınırlamalardan diplomatik dokunulmazlığı olanların istisnalığı devam ederken, soruşturması izne bağlı kişiler ile yasama dokunulmazlığı bulunanlara ilişkin sınırlama kaldırılmıştır.

10/3/5-B

Madde ile Anayasa değişikliğine uygun olarak, bildirim için öngörülen süre 72 saat-ten 48 saate indirilmiştir.

15/7/18

Bir il sınırı içinde aynı günde birden çok toplantı yapılmak istenmesi halinde valinin toplantılardan bir kısmını 30 gün süreyle erte-

leme yetkisi 10 güne indirilmiştir. Kanaatimizce bu erteleme süresi de amacı aşar niteliktedir. Bu itibarla erteleme kararına itiraz yolu açılmalı ve 48 saatlik süre içinde sonuçlandırılacak şekilde Sulh Hakiminin denetimi yolu getirilmelidir.

16/7/19

Bölge valiliği bölgesinde yapılacak toplantıların bölge valiliğince ertelenme süresi otuz günden on güne indirilmiştir.

17/2/6-B

6/20

Toplantı ve gösteri yürüyüşünün vali ve kaymakamlarca ertelenmesi ve yasaklanmasını düzenleyen 17. madde metnindeki sınırlama nedenleri yeni bir ifadeye kavuşturulmuş, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sınırlama nedeni sayılmıştır. Sayılan idarecilerin erteleme yetkisi iki aydan bir aya indirilmiştir. Tamamen yasaklama yetkisi ise 7. Uyum yasası ile suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması şartına bağlanmıştır.

18/7/21

Maddedeki değişiklik tam da uyum yasalarının ruhuna uygun bir değişiklik olarak değerlendirilmelidir.

Maddede geçen "yasaklanan veya ertelenen" ibareleri "ertelenen veya yasaklanan", şeklinde değiştirilmiştir."

19/2/6-C

7/22

Bölge valilerinin bütün toplantıları yazılı nedenlerle üç ay için yasaklama yetkisi bir ay ile sınırlanmıştır. Yine il valilerinin bağlı ilçeler için üç ay için olan yasaklama yetkisi bir ay ile sınırlanmış ve suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması şartına bağlanmıştır.

21/2/7-E

Dernekler, vakıflar, sendikalar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kendi konu ve amaçları dışında toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmasını yasaklayan düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

2559- Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu

8/3/10-A

Maddeye yapılan ek ile polisin kati delil elde etmesi ve mülki amirin kararıyla kapatılmasına veya faaliyetten menine karar verilebilecek yerler arasına internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler de dahil edilmiştir.

9/3/10-B

Madde ile polisin arama ve zaptetme yetkisine ilişkin olarak anayasa değişikliğine uyum sağlanmıştır. Hakim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hallerde mülki amirin yazılı emri olmadıkça polis kimsenin üzerini arayamayacaktır. Aramaya maruz kalan kişilerin polisten aramanın dayanağını ibraz etmesini istemesi, aksi halde aramaya izin vermesi mümkündür. Ceza muhakemesine tabi arama ve zabıt dışında kalan, genel, önleyici arama nedenleri aşağı yukarı maddenin eski halindeki kapsamına uygun olarak ve kısaltılarak zikredilmiştir. Yapılan değişikliğin Polisin şüpheli şahıs gerekçesiyle arama yapmasını ve bunun sonucunda gelen keyfi gözaltı ve GBT sorgulamasını önleyici mahiyette bir değişiklik olduğunu düşünmekteyiz.

11/3/10-C,12-C

Maddede üç bent halinde polisin genel ahlakı korumak için doğrudan doğruya müdahil olacağı haller sayılmaktadır. (C) bendindeki değişiklik ile plak, video ve ses bantları gibi sayma yönteminden vazgeçilerek kaydedildiği materyale bakılmaksızın sesli ve görüntülü eserler denilmek suretiyle, CD, VCD ve benzeri eserler de kapsama alınmıştır.

12/3/10-D

Maddenin eski halinde, genel olarak umuma açık yerler ile eğlence yerlerinde kız ve kadınların çalışabilmesi o yerin en büyük mülki amirinin iznine tabi idi. Yine 21 yaşından küçük kız ve erkeklerin bu yerlerde çalışmasına izin verilmeyeceği düzenlenmekte idi. Yeni düzenleme ile 21 yaş sınırı 18 yaşa indirilmiş ve kız ve kadınlar için mülki amirin izin vermesi şartı kaldırılmıştır. Bu yerlere 18 yaşından küçüklerin girmesine izin verilmeyeceği kuralı ise aynen korunmuştur. Bunun ya-

nında değişiklik ile bu maddeye aykırı davranan işyerleri hakkında 8. madde uyarınca kapatma veya men kararı verilebileceği gibi şahıslar hakkında da 17. madde uyarınca karakola götürülerek adli işlem yapılacaktır.

13/3/10-E

Maddede yapılan değişiklik ile, polisin görevini yürütmesinde engel olanları, alınan tedbirleri uymayanları da yakalayacağı hükme bağlanmıştır. Yine rapor alınması gerekenlerde, uyuşturucu kullananlar yanına, zor kullanılarak yakalananlar ile adli soruşturma yapılacaklar da katılmıştır. Yine Anayasa ve CMUK'taki değişikliklere paralel olarak, yakalama sebebinin sanığa derhal, toplu suçlarda ise en geç hakim önüne çıkıncaya kadar bildirileceği hükme bağlanmıştır. Yine maddenin eski halinde yakalamanın mahzur doğuruyorsa yakınlarla bildirileceği hükmü bulunmakta iken yeni halde hiçbir şey gözetmeden derhal bildirim yapılması kuralı konmuştur.

EK-1/3/10-F,12-C

Ek-1. maddenin önceki halinde mahallin en büyük mülki amirine 48 saat önceden verilen müracaatla umuma açık yerlerde oyun ve gösteri sergilenebileceği, bunlardan devletin bölünmezliği ve anayasa düzeni ile genel ahlaka aykırı olanları mülki amirin emriyle polisin men edebileceği şeklinde bir düzenleme var idi. Yeni şekliyle polis men kararı veremeyip en büyük mülki amir derhal cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunacaktır.

5442- İl İdaresi Kanunu

29/2/1

Kaymakamların atanması usulünü gösteren maddeye eklenen fıkra ile; Kaymakamlığa sadece mülki idare amirliği hizmetleri sınıfından olanlar vekâlet edebilir, düzenlemesi getirilmiştir.

2803- Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu

9/2/7-B

Jandarmanın kanun ve buna dayalı olarak verilen emirler dışında hiçbir görevle sorumlu olmadığına ilişkin düzenlemenin istisnasını düzenleyen ve jandarma subaylarının vali ve kaymakamlara, astsubayların da bucak müdürlerine vekalet edebileceğini hükme bağlayan cümle il idaresi kanunundaki değişikliğe paralel olarak yürürlükten kaldırılmıştır.

5680-Basın Kanunu

5/3/9-A

Basın Kanununun Ek-1. maddesinin 1 ve 2. fıkraları birleştirilmiş ve 1 ve 2. fıkranın eski halinde; Türk Ceza Kanunu II. Kitabının 1. Babının 1, 2 ve 4. fasıllarında veya 311, 312. maddelerinde yazılı suçları veya devlete ait gizli bilgileri ifşa ve 2. fıkroda ilaveten Türk Ceza Kanunu 426, 428. maddelerdeki suçlar, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasasına muhalefet suçları yer almakta suçlar böylelikle sayılmakta iken fıkranın yeni şeklinde "*Devletin ülkesi ve milletiyile bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ile Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun ve Anayasanın 174. maddesi kapsamında yer alan inkılâp kanunları aleyhine işlenen suçlar*" şeklinde genel bir tanımlama yapılmıştır. Dolayısıyla sorumlu yazı işleri müdürlerine ilişkin şartları düzenleyen 5. maddenin 6 bendindeki atıf bu yeni şekle yapılmış olmaktadır.

15/4/4

Basın kanununun mevkute sahibinin haklarını düzenleyen 15. Maddesine, "*Mevkute sahibi, mesul müdür ve yazı sahibi haber kaynaklarını açıklamaya zorlanamaz*" hükmü eklenmiştir. Bu hükmü haberin hukuka aykırılığının denetlenmesini önleyeceği şeklinde anlamamak gerektiğini belirtmek isteriz

16/2/7-A

Basın kanununun 16. maddenin 5. fıkrasında yer alan "*Kanunla yasaklanmış herhangi bir dille yayın yapılması halinde, sorumlu müdürlerle yayınlananlar hakkında bu maddede öngörülen para cezasına çevrilerek hükmedilmeye ve emniyet gözetimi altında bulundur-*

ma cezası verilmeyeceğine ilişkin hükümler uygulanmaz" hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Böylelikle sorumlu müdürler ve yayınlananlar için yayın dilinden kaynaklanan eşitsizliğe son verilmiştir.

21/3/9-B

Mevkutelere ilişkin idari makamlara verilmesi zorunlu beyannameleri vermeyenlere ilişkin ceza yaptırımını düzenleyen maddede yer alan 1. fıkradaki iki ile altı ay 2. fıkradaki dört ay ile bir yıl arasındaki hapis cezaları kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezaları artırılarak 1. fıkra için onmilyar liradan otuzmilyar liraya kadar, 2. fıkra için yirmimilyar liradan altmışmilyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

22/3/9-C

Yine hakikate aykırı beyanname verenler için öngörülen üç ay ile altı ay arasındaki hapis cezası kaldırılmış, bunun yerine mevcut para cezası artırılarak yirmimilyar liradan yüz milyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

24/3/9-D

Yine mevkutenin neşrini takip eden işgünü ikişer nüshasını en büyük mülki idare amirliğine ve cumhuriyet savcılığına vermeyenler için öngörülen üç ay ile bir yıl arasındaki hapis cezası kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezası artırılarak otuzmilyar liradan yüz milyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

25/3/9-E

Yine basın Kanununun aradığı ve 13. madde ile belirlenen şartları taşımayan kimseleri çalıştıranlar için öngörülen bir aya kadar hapis cezası kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezası artırılarak onbeşmilyar liradan aşağı olmamak üzere şeklinde belirlenmiştir.

30/3/9-F

Ceza kovuşturmalarına ait talep, iddianame ve kararları duruşmada okunarak alenileşmesi veya takipsizlik gibi kararlar verilmemesinden önce yayınlayanlar hakkında öngörülen bir ay ile altı ay arasındaki hapis cezası kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezası artırılarak yirmimilyar liradan yüz milyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

31/3/12-B

Basın yasası 31. madde mevcut kısaca Türk devlet yapısına ve kamu düzenine aykırı olup yabancı memleketlerde basılmış eserlerin Türkiye’de dağıtımının bakanlar kurulu kararı ile yasaklanabileceği, bundan evvel acele hallerde içişleri bakanlığınca bu yetkinin kullanılacağı ve buna aykırı hareket edenlere hapis ve para cezası öngören düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

33/3/9-G

33. maddede sayılan ve cinselliğe ve ailenin ve küçüklerin korunmasına ilişkin hükümlere aykırı hareket edenler için öngörülen üç aya kadar hapis cezası kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezası ağırlaştırılarak onmilyar liradan otuzmilyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

34/3/9-H

Mevkute sahiplerinin tutmak zorunda olduğu defteri tutmayan veya yanlış tutan veya savcılıkça talep edildiğinde gizleyenler için öngörülen bir ay ile altı ay arasındaki hapis cezası kaldırılmış bunun yerine mevcut para cezası ağırlaştırılarak birmilyar liradan onmilyar liraya kadar şeklinde belirlenmiştir.

EK-1/2/2-A

Basın kanununun Ek-1. Maddesinin 1 ve 2. fıkraları telif edilerek tek fıkra halinde, 3. fıkra ise 2. fıkranın yerine geçmek suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin 1. fıkrası basılmış eserlerin dağıtımının önlenmesini, 2/b fıkrası ise toplatılmasını düzenlemekte idi. Her iki fıkroda da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcılarının yetkili olduğu ancak kararını 24 saat içinde hakime sunması şartı bulunmaktaydı. Bu kural korunmakla birlikte, eskiden hakimin savcı kararını onaylamaması halinde kararın hükümsüz kalacağı hükme bağlanmış iken, yeni halde hakimin 48 saat içinde kararını açıklamaması halinde de savcı kararının kendiliğinden hükümsüz kalacağı hükme bağlanmıştır.

1 ve 2. fıkranın eski halinde Türk Ceza Kanunu II. Kitabının 1. Babının 1, 2 ve 4 üncü fasıllarında veya 311, 312. maddelerinde yazılı suçları veya devlete ait gizli bilgileri ifşa ve 2. fıkroda ilaveten Türk Ceza Kanunu 426, 428. maddelerdeki suçlar, 5816 sayılı Atatürk

aleyhine işlenen suçlar ve toplantı ve gösteri yürüyüşü yasasına muhalefet suçları yer almakta, suçlar böylelikle sayılmakta iken fıkranın yeni şeklinde “*Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlâkın korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ile Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun ve Anayasasının 174 üncü maddesi kapsamında yer alan inkılâp kanunları aleyhine işlenen suçlar*” şeklinde genel bir tanımlama yapılmıştır.

Maddenin müsadereyi düzenleyen 3. fıkrası yeni şekilde 2. fıkra olarak tanzim olunmuştur. Eski halde, Türk Ceza Kanunu II. Kitabının 1. Babının 1,2, ve 4. fasıllarında veya 312. maddenin 2. fıkrasında yazılı suçları işleyenler tanımına yer verilmiş iken yeni halde *Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, Cumhuriyetin temel ilkeleri ve milli güvenlik aleyhinde işlenmiş bir suçtan mahkûmiyet halinde* faillerden en az birine ait baskı alet ve makinelerinin müsadereye tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

EK-2/2/2-B

Maddenin birinci fıkrasında Ek-1. madde yazılı suçlardan mahkumiyet halinde mev-kutenin kapatılması için takdir olunacak süre-yi; 3 gün ile bir aya kadardan, değişiklik ile 1 gün ile 15 güne kadar kısaltmıştır.

Birinci fıkraya göre kapatılmasına karar verilen mev-kutenin yayınına bu süre içinde devamı halinde öngörülen; bir aydan altı kadar olan hapis cezası bir aydan üç aya kadar şekline çevrilmiş ve para cezası kaldırılmıştır.

EK-3/3/12-B

Basın kanununun Ek-3. maddesinde düzenlenen ve basılmış eserlerin müsaderesine ilişkin kesinleşmiş kararların resmi gazetede derhal yayınlanacağına ilişkin hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

3071- Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun

1/4/23

2/4/24

3/4/25

4/4/26

7/4/27

8/4/28

3686- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu

7/4/29

Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'da yapılan değişiklik ile, Türk vatandaşları yanında Türkiye'de ikamet eden yabancıların da bu kanundan yararlanabileceği ancak bunun için karşılıklılık ve dilekçelerin Türkçe yazılmış olması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Yine ilgili idari makamların dilekçelere cevap verme süresi iki ay iken otuz gün olarak değiştirilmiştir. Bu süre TBMM Dilekçe Komisyonu'nu dilekçeyi inceleme ve sonuçlandırması için 60 gün, İnsan haklarını İnceleme Komisyonu'nun dilekçeyi inceleyerek cevap vermesi için 60 gün olarak belirlenmiştir.

2820- Siyasî Partiler Kanunu

8/4/6

Maddede yapılan değişiklik ile siyasi parti kurmak için artık milletvekilliği yeterliliği değil, parti üyeliğine yeterlilik aranacaktır. Bu itibarla yasanın 11. maddesinde yazılı, 18 yaşını doldurmuş, medeni ve siyasi hakları kullanmaya ehil otuz Türk vatandaşı siyasi parti kurabilecektir.

11/4/7

Siyasi partilere üye olmayı düzenleyen 11. Maddede yapılan değişiklik ile, 2. bentte sadece dil değişikliği var, ihtilas yerine nitelikli zimmet denmiş, 3. bentte ise; daha önce süre sınırı bulunmayan ağır hapis için 5 yıl, hapis için üç yıl olan süre ise beş yıl olmuştur.

66/4/8

Siyasi partilere bağlı düzenleyen maddede ikimilyar liralık aynı ve nakdi yardım sınırına; aynı bedelde yayınların kullanılması eklenerek yasak kapsamına alınmıştır.

98/4/9

Siyasi partilerin kapatılmasını düzenleyen maddenin 1. fıkrasına, "*Siyasî partilerin kapatılması davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şarttır*" cümlesi eklenerek kapatma kararı zorlaştırılmak istenmiştir.

100/4/10

Maddenin eski halinde yer alan ve bir siyasi partinin kapatılma nedenleri arasında yer alan Siyasî Partiler Kanununun dördüncü kısmında yer alan hükümleri ihlal madde metninden çıkarılarak yerine Anayasada yazılı nedenler konulmuş, böylelikle parti kapatılması anayasal sebeplere bağlanmak istenmiştir.

101/2/4-A

Anayasadaki yasaklara aykırı davranan siyasi partilerin Anayasa Mahkemesince temelli kapatılması yerine fiilin ağırlığına göre partinin bir yıllık hazine yardımının yarısından az olmamak üzere kısmen veya tamamen devlet yardımından yoksun bırakılması cezası da getirilmiştir.

102/2/4-B

4/11

102. madde 1 ve 3. fıkrada değişikliği ile; Siyasi partilerin denetimi amacıyla istenecek bilgi ve belgeleri bu hususta çıkarılacak ikinci tebliğe rağmen vermeyen partilere karşı kapatma davası yerine devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakmak için dava açılacağı şeklinde düzenleme yapılmıştır.

103/2/4-C

100. madde bir siyasi partinin yasak eylemlere odak olması halini düzenlemekte, birinci fıkrada belirlemenin Anayasa Mahkemesince yapılacağı kuralı bulunmakta idi. Ek-2 fıkrada eylemleri hangi parti organının işlemesi halinde partinin odak haline gelmiş sayılacağı açıkça belirtilerek Anayasa mahkemesinin takdir hakkı sınırlanmıştır. Buna göre bir siyasi partinin yasak eylemlere odak olması için eylemlerin; partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca işlenmiş olması aranacaktır.

2839- Milletvekili Seçimi Kanunu

7/4/14

Ara seçimleri düzenleyen 7. maddeye ek yapılarak “bir ilin veya seçim çevresinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü o seçim çevresinde ara seçim yapılır” hükmü getirilmiştir.

11/4/15

Milletvekili seçilemeyecekleri düzenleyen 11. maddede yapılan değişiklik ile 312/2. maddesinden mahkum olanlar kapsam dışına çıkarılarak ilgili bende “terör eylemlerinden mahkum olanlar” hükmü yazılmıştır.

39/4/16

Bir seçim çevresinde seçimin Yüksek Seçim Kurulunca iptalinin ilanını takip eden altmışıncı gün yerine doksanıncı günü takip eden ilk Pazar günü seçim yapılacağı değişikliği yapılmıştır.

2972- Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun

8/4/22

Milletvekili seçimleri ile mahalli seçimlerin birleştirilmesi şartlarını düzenleyen 8. madde değişikliği ile; Milletvekili Seçimi Kanunu 7. maddeye eklenen ara seçim ile mahalli idare seçiminin birleştirilemeyeceği düzenlemesine yer verilmiştir.

298- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun

55-A/6/3

Bu maddede esasa ilişkin hiçbir değişiklik yapılmamıştır. “İl seçim kurulunun kararı kesindir” cümlesi “İl seçim kurulu kararları kesindir” şekline çevrilmiştir.

149-A/6/4

Maddede yapılan değişiklik ile yasanın 55/A ve YSK tarafından belirlenen esaslara

aykırı yayın yapan kuruluşlar için eskiden doğrudan kapatma cezası verilmekte iken, bundan sonra önce özür diletme, giderek yayın yapılan program ve en son kuruluş yayınının toptan durdurulması yolu benimsenmiş, tedricilik esas alınmıştır.

3984- Radyo Ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun

4/3/8-A,B

6/14

Yasanın yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddesine fıkra eklenerek “..Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir. Bu yayınlar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” Hükmüne yer verilmiştir.

Maddenin (f) bendinde özel hayatın gizliliğine saygı kuralında kamu çıkarının gerektirdiği durumlar istisna olmaktan çıkarılmıştır. Yine (v) bendinde, karamsarlık, umutsuzluk ve kargaşa yaratan yayın yapmama ilkesi kaldırılmış, şiddet eğilimini körüklememe ilkesi şiddet kullanımını özendirmeme şekline çevrilmiştir.

15/6/15

RTÜK teşkilat yapısına ilişkin bir değişikliktir.

26/3/8-C

Yayınların yeniden iletiminde süreklilik arz etmeyen yayın istisnası madde metninden çıkarılmıştır.

32/6/16

Seçimlerde oy verme gününden önceki her türlü haber, röportaj gibi programlar veya reklamlar yoluyla kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla siyasi bir partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek yayınlarda

bulunulmasına seçimden önceki yedinci gündən itibaren izin verilemeyeceğine ilişkin süre 24 saat içinde olarak değiştirilmiştir.

G.10/6/17

Geçici 10. madde yasanın 4. maddesinde öngörülen yönetmeliğin RTÜK tarafından dört ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulacağına ilişkindir.

2945- Millî Güvenlik Kurulu ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Kanunu

4/7/24

Maddenin önceki halinde MGK'nın görevleri çok ayrıntılı bir şekilde düzenlenmekte idi. Yeni düzenleme ile; "*millî güvenlik ve devletin millî güvenlik siyasetine ilişkin tanımlar çerçevesinde devletin millî güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili konularda tavsiye kararları alır ve gerekli koordinasyonun sağlanması için görüş tespit eder*" şeklinde kısa bir tanımlama yapılmıştır.

Öte yandan yeni düzenleme ile MGK kararlarının bakanlar kurulu kararı haline gelmesi halinde takibi ve koordinasyon hususunda görevli olmak üzere başbakan tarafından bir başbakan yardımcısı görevlendirileceği hükme bağlanmıştır.

5/7/25

MGK'nın bir ay yerine iki ayda bir toplanacağı hükme bağlanmıştır. Öte taraftan MGK'yı toplamak için Genelkurmay Başkanının Cumhurbaşkanı'na öneri götürme yetkisi kaldırılmıştır.

9/7/35-C

14/7/35-C

19/7/35-C

Yasanın 9, 14 ve 19. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Anılan maddelerde her türlü Millî Güvenlik Kurulu kararlarıyla ilgili Bakanlar Kurulu kararlarının dağıtımı, takibi, 13. maddede belirtilen görevlerin yerine getirilmesinde, takip ve kontrol edilmesinde, yönlendirilmesinde, koordine edilmesinde ve denet-

lenmesinde verilen direktifler çerçevesinde Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Millî Güvenlik Kurulu adına Genel Sekreterin yetkili olduğuna ve bu hususlar hakkında Başbakana, Cumhurbaşkanı'na ve Millî Güvenlik Kuruluna belli süreler içinde bilgi verilir. Yine Genel Sekreterin kamu ve özel hukuk tüzel kişilerinden sürekli veya istenildiğinde bilgi isteme yetkisi de yürürlükten kaldırılmıştır.

13/7/26

MGK genel sekreterliğinin yetkilerini düzenleyen 13. maddenin eski hali, ne ararsan bulunur kabilinden torba madde idi. Yeni halde kısa bir şekilde "a) *Millî Güvenlik Kurulunun sekreterlik hizmetlerini yürütür, b) Millî Güvenlik Kurulunca ve kanunlarla verilen görevleri yerine getirir.*" hükümlerine yer verilmiştir.

15/7/27

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Oran general/Oramiral rütbesinde Silahlı Kuvvetler mensupları arasından Genelkurmay Başkanının inhası, Başbakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile atanacağına ilişkin düzenleme değiştirilerek "*Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanır. Söz konusu atamanın, Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları arasından yapılmasının öngörülmesi hâlinde Genelkurmay Başkanının olumlu görüşü alınır*" şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

G. 4/7/28

*Yeni değişikliklere uygun olarak yönetmeliğin çıkarılmasının usul ve süresi gösterilmiştir.

2451- Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanun

Ek-1. Cetvel/7/9

İlgili cetvelde bakanlar kurulu kararı ile atanacak bürokratlar anılmaktadır. 2945 sayılı MGK Yasası 15. madde değişikliği ile bundan sonra atama bakanlar kurulu yerine başbakanın teklifi ve cumhurbaşkanının onayı alınmak suretiyle yapılacaktır.

3257- Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu

3/6/10

Kanunun tanımları yapan 3. maddesinde denetimin milli kültür, örf ve adetlerimize uygunluğu yönünden denetimini kaldırmıştır. Diğer hususlarda ise ifade değişikliği yapılmış, esası ise korunmuştur. Ancak önceki halde anılan kriterler yönünden suç veya suça teşvik unsuru ihtiva etmesi aranmakta iken, yeni halde doğrudan anılan kriterlere;" Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, genel ahlak ve genel sağlığa ve kamu düzenine" uygunluk aranacaktır. Bu yönüyle denetimin kapsamı genişletilmiştir.

6/6/11

Denetlemeyi ve denetleme yapacak kurulu belirleyen maddede, Denetleme Kurulunda yer alan Milli Güvenlik Kurulu genel Sekreterliği kontenjanı kaldırılmıştır.

9/6/12

Maddenin 3. fıkrası değişikliği ile denetleme kriterlerinden örf ve adet çıkarılmış, devletin bölünmezliği ve kamu düzenine aykırılık halinde yasaklamanın hakim kararı ile verileceği, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bakanlık ve mülki amirlerin yazılı emir ile yasaklayabileceği ve bu halde kararın 24 saat içinde sulh hakimine sunulacağı ve hakimnin 48 saat içinde kararını açıklayacağı, aksi halde kararın hükümsüz kalacağı düzenlenmesi yapılmıştır. Maddenin eski halinde mülki amir doğrudan yasaklama kararı alabilmekte ve bu karar hakim denetimine tabi bulunmamakta idi.

832 - Sayıştay Kanunu

EK-12/7/7,36

832 sayılı Sayıştay Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir.

EK Madde 12- Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma, soruşturma ve ihtisas komisyonlarının kararına istinaden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının talebi üzerine Sayıştay, talep edilen konuyla sınırlı olmak

kaydıyla denetimine tâbi olup olmadığına bakılmaksızın özelleştirme, teşvik, borç ve kredi uygulamaları dahil olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hesap ve işlemleri ile aynı usule bağlı olarak, kullanılan kamu kaynak ve imkânlarından yararlanma çerçevesinde her türlü kurum, kuruluş, fon, işletme, şirket, kooperatif, birlik, vakıf ve dernekler ile benzeri teşekküllerin hesap ve işlemlerini denetleyebilir. Denetim sonuçları, ilgili komisyonlarda değerlendirilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

Silâhlı Kuvvetlerin elinde bulunan Devlet mallarının denetlenmesi, millî savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak yapılır. Bu denetimin yapılmasına ilişkin esas ve usuller, Genelkurmay Başkanlığının ve Sayıştayın görüşü alınmak suretiyle Millî Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca kabul edilen "GİZLİ" gizlilik dereceli bir yönetmelikle düzenlenir.

Sayıştay Birinci Başkanı, Sayıştay Kanunu gereğince yapılacak denetimler sırasında gerekli görmesi halinde, meslek mensuplarıyla birlikte Sayıştay dışından uzman çalıştırmaya yetkilidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden gelen denetim taleplerine Sayıştay'ca öncelik verilir. Bu taleplerin Sayıştay'ca ne şekilde karşılanacağına ilişkin esas ve usuller ile Sayıştay dışından Birinci Başkanca uzman görevlendirilme esas ve usulleri Sayıştay'ca düzenlenecek yönetmeliklerde tespit edilir.

Cumhurbaşkanlığı bu madde kapsamı dışındadır."

Anılan maddenin yayımı tarihinden altı ay sonra,yürürlüğe gireceği hükme bağlanmıştır.

3218- Serbest Bölgeler Kanunu

G.1/3/12-D

Kanunun Geçici 1. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Madde; "*Serbest bölgenin faaliyete geçmesinden itibaren on yıl süreyle 05.05.1983 gün ve 2822 sayılı Kanun'un grev ve lokavt ile arabuluculuk hükümleri uygulanmaz. Ancak bu süre içinde toplu iş sözleşmesi üzerinde çıkacak menfaat uyuşmaz-*

lıkları Yüksek Hakem Kurulu'nca karara bağlanır.” şeklinde idi.

488- Damga Vergisi Kanunu

EK-1/4/5

Yasaya eklenen madde ile; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına dayanılarak yapılacak ödemeler ile dostane çözüm bağlamında yapılacak ödemelere ilişkin olarak düzenlenecek kâğıtlar damga vergisinden istisna kılınmıştır.